

МУКША

Береги Мукші є приток ма-
лозалісені, подекуди розо-
рюються. Отож річка страж-
дає від зливів з полів. У
ней стікають і нечистоти...

Ще донедавна долина поблизу Старої Гути Дунаєвецького району, з якої витікає Мукша, була вкрай заболочена, поросла малопридатними для корму худоби травами. Меліоратори осушили її, і рудський колгосп імені 50-річчя Жовтня одержав 76 гектарів орної землі. Господарство мало подбати про водоохоронну зону. Виток річки тим часом розорюють до урізу води. Вона замулюється, заболочується.

Варто рудківчанам повчитися в сусіднього колгоспу імені Пархоменка, де залужили прибережні смуги, по руслу зробили містки, і транспорт уже не переїжджає через воду. Балинці створили став на Мукші, обсадили його деревами. Він поїТЬ поля городньої бригади, дає рибу.

— Три роки, як запровадили зрошення, — мовить голова колгоспу М. П. Пасіченко. — З того часу урожай в нас стабільно високі. І на осушених площах, яких маємо 435 гектарів, вони добре. Кожен гектар дав прибавку 5 центнерів зернових. Словом, меліорація — хороша справа. Як і вимагають рішення жовтневого Пленуму ЦК КПРС, активніше займемося зрошенням.

Петляючи, річка вибирається з Балина в чисте поле і біжить глибокою балкою до Слобідки-Балинської. В селі її забруднюють сміттям. Біля пішохідного містка його наскідали стільки, що мало не перегатили русло.

Близче до Макова на берегах частіше з'являються ліси. Самій ріці мало хто шкодить. А от притоки, яких у Мукші майже 40, розорюють. Через те вона вузька, мілка.

Небавом Мукша «прорізує» Товтровий кряж і тече мальовничою ущелиною. Колгосп імені Котовського Кам'янець-Подільського району займається на ній рибництвом. Торік виловили 90 центнерів риби, одержали 4 тисячі карбованців чистого прибутку.

Шумлива течія виходить за межі Кармалюкової гори. До гирла залишається 26 кілометрів. То для Мукші важкі кілометри. Ось у русло зсувається велетенська купа відходів вапнякового кар'єру Кам'янець-Подільського комбінату в'яжучих і облицювальних матеріалів, замулюючи його. Поряд — необладнана мийка машин.

Допікає Мукші і мазутна насосна станція цементного заводу, бо паливно-мастильні матеріали виносяться через зливову каналізацію в річку. В неї також потрапляють стоки зливових каналізацій кам'янець-подільських цементного, електромеханічного, кабельного заводів, заводу дереворізального інструменту і північної частини міста. Забруднюють Мукшу і автопідприємство 22663, бойківській райспоживспілки.

Під час сильних дощів річка перетворюється в чорний маслянистий потік. Тоді Мукшу рятують Кам'янець-Подільські міські споруди повної біологічної очистки, які розвабляють отруйний потік.

Ми побували на спорудах. Віддамо належне: вони — одні з кращих в області. Але нині вже перевантажені, то й, зрозуміло, не так ефективно працюють. В стоках більше норми аміаку, пітритів.

— Навіть перевантаженими споруди очищали б забруднену воду якісніше, — говорить їх начальник А. С. Виноградський, — якби локальні очисники підприємств виконували свої функції. Скажімо, жироловка м'ясокомбінату працює вкрай погано. Електромеханічний завод, хоча й має станцію нейтралізації, однак передає на міські очисники стоки, дуже насичені солями важких металів. Як свідчать аналізи міської санепідемстанції, кадмію скидається в 120 разів більше норми, міді — в 33, заліза, хрому, нікелю — у 3—6 разів. Невтішна картина і на заводах автогенераторів, приладобудівному, «Електроприладі», деяких інших.

— А спробуй взяти аналізи стоків підприємств, — скажеться інженер-хімік міських очисних споруд Л. М. Мізун. — Півдня протримають, поки підпустять до локальних очисників на електромеханічному, автогенераторному, асфальтобетонному заводах. Потім підсунуть для проб мало не дистильовану воду.

Ідемо далі за течією. На Малослобідському гідропосту розмовляємо з його спостережником В. Т. Лискуном, котрий уже 32 роки несе на Мукші вахту.

— Які зміни на річці? — пірептіте. — Риба давно зникла.

Чим близче до гирла, русло ширшає. У Тарасівці вже має з десять метрів. В селі до річки ставляться недбайливо. Біля мосту розмістили гноярку, неподалік миють машини. Колгосп «Україна» пускає у прибережний смузі плуг. А перед са-місійським Дністром Мукша захаращена поваленими деревами.

* * *

Погане, як бачимо, здоров'я в річці. Поправляти його слід негайно. Передусім, треба налагодити роботу споруд підприємств Кам'янець-Подільського. Щоб зливові води перестали бути агресивними, слід утримувати в зразковому стані території підприємств, вулиці. Не допускати на них розливів масел, пального, хімікалій. Треба покласти край розорюванням берегів Мукші і приток, залужити, залісити їх, а де необхідно — зробити водоохоронні валі.

Зараз кам'янецьчани будують другу чергу очисних споруд. З їх введеним (планується в наступному році) проблема стоків буде вирішена. Але без розв'язання загаданих вище проблем вони не зможуть повністю оздоровити Мукшу.

В. КРИВОШІЯ.